

A Levegő Munkacsoport módosító javaslatai a 2005. évi állami költségvetéshez

A Levegő Munkacsoport elsősorban az adótörvényekhez nyújtott be olyan módosító javaslatokat, amelyek megvalósítása jelentős összegek átcsoportosításával járt volna (ld. http://www.levego.hu/kiadvany/allamhaz/adotorvmod_041010.pdf). Az adótörvények elfogadása után a lehetőségek nagymértékben beszűkültek, azonban még így is lehetett találni olyan, több száz millió, esetenként több milliárd forint nagyságú tételeket, amelyek átcsoportosítása nemzetgazdasági és környezetvédelmi szempontból egyaránt előnyösnek bizonyult volna. Ezeket a javaslatokat ismertetjük itt.

Módosító javaslatok a 2005. évi állami költségvetésről szóló törvényjavaslatához (vidékfejlesztés és mezőgazdaság)

Magyarország környezeti állapotának javítása, a társadalmi feszültségek csökkentése és versenyképességünk növelése érdekében, a civil szervezetek és gazdálkodók széles köre nevében kérem, segítse elő az alábbi módosító javaslat beterjesztését és megszavazását az országgyűlésben.

A hagyományos mezőgazdasági termelésre az Európai Unió egyre korlátozottabban ad támogatást, viszont az agrár-környezetvédelmi programok támogatásának lényegesen jobbak a feltételei – ha megfelelő programokat és legalább 20 százalék saját forrást tudunk biztosítani. **Ez történelmi lehetőség, amivel élni kell!** Az ilyen jellegű támogatások környezetvédelmi, nemzetgazdasági és vidékfejlesztési szempontból egyaránt sokkal előnyösebbek, mint az intenzív mezőgazdaságnak nyújtott támogatások. **Ausztriában a mezőgazdasági terület 88%-ára adnak agrár-környezetvédelmi támogatást, és a gazdaságok 72%-a vesz részt ebben a programban. Magyarországon ezek az arányok 5%, illetve 1,5%. Ez a példa is azt mutatja, hogy jelentős versenyhátrányt szenvedünk elhibázott agrártámogatási politikánk következtében.**

A Magyar Köztársaság 2005. évi költségvetéséről szóló, T/11700. számú törvényjavaslatban a 10/11. Nemzeti Vidékfejlesztési Terv (NVT) alcím keretében a 2005-ös költségvetés-tervezet mindössze 44,1 milliárd Ft-ot irányoz elő. Ez a Brüsszel által jóváhagyott és a Magyar Kormány által is aláírt, kötelező érvénnyel elfogadott NVT 2005-ös költségvetéséhez képest – mely 64,4 milliárd Ft-ot tett ki – 20,3 milliárd Ft elvonást mutat. Ezt a tárcsa a 10.5.2.2. Folyó kiadások és jövedelemtámogatások jogcím alá csoportosította át. A 10.5.2.2. jogcím döntő mértékben az első pilléres, direkt (mennyiséghez kötött) terület alapú támogatás nemzeti kiegészítésének (top-up) finanszírozását szolgálja.

A tárcsa tehát a jelek szerint a jövő évben is folytatni tervezi az NVT ezévből is előirányzott és többször megkísérelt megcsonkítását. Míg azonban az idei évben ez – a szűkkörű vezetői értekezlet számára készített november 11-i előterjesztés szerint – az NVT költségvetésének 25%-os (14,2 milliárd Ft-os) elvonását jelentené, addig **a jövő évi költségvetésben az NVT már eleve 31,5%-kal (20,3 milliárd Ft-tal) alacsonyabb összeggel került megtervezésre, mint a Brüsszel által az NVT-ben 2005-re jóváhagyott költségvetés.**

A 2005-ös költségvetésben tervezett elvonás az NVT egyes területeit az alábbi mértékben érinti:

Jogcímek	Elvonás	
	milliárd Ft	%
10.11.1.1. Agrár-környezetgazdálkodás	-8,9	-34,9
10.11.1.2. Kedvezőtlen adottságú területek	-2,5	-35,2
10.11.1.3. Mezőgazdasági területek erdősítése	-2,9	-46,8
10.11.1.6. Termelői csoportok létrehozása	-0,9	-28,1
10.11.1.7. EU követelményeknek való megfelelés	-4,0	-22,9
10.11.1.8. Technikai segítségnyújtás	-2,1	-65,6
10.11.1. Összesen:	-20,3	-31,5

Ez nemcsak azért **elfogadhatatlan**, mert ellentétes az EU közös agrárpolitikájának reformtörekvéseivel, vagyis a vidékfejlesztéstől, a környezetbarát, minőségi agrárfejlődéstől valamint a kis és közepes méretű egyéni (családi) gazdaságoktól csoportosít át forrásokat a tömegtermelés direkt támogatására, hanem durván eltér az EU-val a Nemzeti Vidékfejlesztési Tervvel kapcsolatban éppen hogy csak megkötött megállapodástól.

Ezeket a tételeket a 10.5.22. jogcímről a 10.11.-es NVT jogcímre a felsorolt alcímek szerinti bontásban és mértékben vissza kell helyezni! Így a 10.11.-es Nemzeti Vidékfejlesztési Terv (NVT) „Támogatás” tétele (nemzeti önrész) a tervben szereplő 9,1 milliárd Ft-ról az eredeti 12,9 milliárd Ft-ra, a „Bevétel” tétele (EU társfinanszírozás) 35,0 milliárd Ft-ról az eredeti 51,5 milliárd Ft-ra, a „Kiadás” tétele (az NVT-ben felhasználható teljes keret) pedig 44,1 milliárd Ft-ról az eredeti 64,4 milliárd Ft-ra áll vissza. Egyidejűleg ennyivel csökken a 10.5.2.2. jogcím „Támogatás” tétele. Ez azzal az előnnyel is jár, hogy így 16,5 milliárd Ft-tal növekszik az agrárköltségvetés „Bevételi” tétele, vagyis az EU költségvetésből származó társfinanszírozási összeg, azaz **javul az EU források lehívása is.**

A visszaállítandó eredeti tételek tehát az alábbiak:

Jogcímek	milliárd Ft
10.11.1.1. Agrár-környezetgazdálkodás	25,5
10.11.1.2. Kedvezőtlen adottságú területek	7,1
10.11.1.3. Mezőgazdasági területek erdősítése	6,2
10.11.1.5. Félig önellátó gazdaságok támogatása	2,0
10.11.1.6. Termelői csoportok létrehozása	3,2
10.11.1.7. EU követelményeknek való megfelelés	17,5
10.11.1.8. Technikai segítségnyújtás	3,2
10.11.1. Összesen:	64,7

Ennek következtében az első pilléres keret, a 10.5.2.2. Folyó kiadások és jövedelem-támogatások jogcím „Támogatás” kerete 87,3 milliárd Ft-ra változik. Ha ez nem lenne elegendő úgy **a hiányzó tételt nem a vidékfejlesztési, hanem a kormányzati tartalék keretből** azaz – ahogy a kifizetés jogcíme is mutatja – **valóban nemzeti forrásból kell pótolni.** A 20,3 milliárd Ft tehát az NVT megállapodás költségtervének megfelelően kerüljön vissza a vidékfejlesztéshez.

Fenti javaslatunkat Dr. Ángyán József egyetemi tanár, a Szent István Egyetem, Környezet- és Tájgazdálkodási Intézet intézetigazgatójának közreműködésével állítottuk össze.

Módosító javaslat
a 2005. évi állami költségvetésről szóló törvényjavaslatához
(energiahatékonyság javítása)

Javasoljuk a XV. Fejezeten (Gazdasági és Közlekedési Minisztérium) belül **2,0 milliárd forint** átcsoportosítását a 25.3.1.0.2.3. előirányzathoz (Vállalkozási célú előirányzatok, Beruházás-ösztönzési célú előirányzat, Felhalmozási költségvetés, Egyéb intézményi felhalmozási kiadások) a 25.2.2.0.2.3. (Energiafelhasználási hatékonyság javítása, Felhalmozási költségvetés, Egyéb intézményi felhalmozási kiadások) előirányzat részére.

Indokolás:

A Beruházás-ösztönzési célú előirányzat elvben segíthetné a gazdasági versenyképesség növelését, azonban az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy nem feltétlenül ez a leghatékonyabb módszer erre a célra. Az így nyújtott támogatások többnyire a közpénzek pazarlását jelentik, hiszen az esetek nagy részében olyan beruházásokhoz adnak támogatást, amelyek e támogatások nélkül is megvalósulnának. (Ezt az Állami Számvevőszék is megállapította.) Az ilyen támogatások sokszor ellentétesek a tisztességes piaci verseny követelményeivel is. Sokszor a várt munkahelyteremtés sem valósul meg, legalábbis nemzetgazdasági szinten, hiszen az így nyújtott támogatások az adott cég versenytársait hátrányosabb helyzetbe hozzák, esetenként munkahelyeket szüntetve meg. Nemegyszer a támogatások e tekintetben irreálisan magasak. Olyan esetről is tudunk, amikor a GKM egy cégnek egy munkahely létrehozására 140 millió forint támogatást adott! (Részletesebben ld. a mellékletben,)

Az energiafelhasználási hatékonyság javításával kapcsolatban idézünk a törvényjavaslat indoklásából:

„Energiafelhasználási hatékonyság javítása

A Kormány 1107/1999. (X. 8.) számú határozatával hosszú távú energiatakarékos programot indított meg. A program célkitűzése 2010-ig évi 75 PJ/év energia megtakarítás elérése, ami összhangban van az ország kyoto-i vállalásával. E program keretében cél a megújuló energiahordozók részarányának növelése is (3,6%-ról legalább 5,0%-ra).

Az energiatakarékoság mindig is az energiapolitika egyik fő prioritása. Ez összhangban van az Európai Unió energiapolitikájával és az Európai Unió tagállamok felé irányuló elvárásaival. A program 2001. óta nagy sikerrel működik és rendkívül népszerű a hazai lakosság körében. Az elmúlt években a beérkezett pályázatok száma 4600–9000 között váltakozott. A program keretében történő energiahordozó-felhasználás gyakorlatilag minden energiahordozót és minden felhasználói területet érintett. A legnagyobb érdeklődés a lakosság részéről jelentkezett, a beérkezett pályázatok több mint 90%-a volt évente lakossági pályázat.

A hosszú távú energiatakarékos program részét képezte a megújuló energiahordozó-források támogatása, melynek keretében Magyarországon több száz napkollektor rendszer valósult meg, valamint e program segítségével létesültek az első magyar szélenergiák.

A 2005. évre tervezett előirányzat – 524,1 millió forint – a már meghirdetett pályázatok finanszírozását biztosítja.”

Tehát a feladat jelentőségéhez képest elenyésző az erre fordított összeg, ráadásul 2005-ben új pályázatot már nem is lehet beadni energiahatékonysági célokra!

2004-ben mintegy 2,8 milliárd forint támogatást biztosítottak az energiahatékonyság növelésére (a megújulóknak támogatását is beleértve). A forrás már májusban elfogyott a nagyszámú beadott pályázat miatt, holott az egy lakásra jutó vissza nem térítendő támogatás 400.000 Ft volt. (Ez nagyjából az áfa összegének felel meg.) Ez azt jelenti, hogy a támogatások a legtöbb esetben nemcsak az energiahatékonyságot segítették rendkívül hatékonyan, hanem az energiaimport megtakarításával a költségvetési egyensúlyt is javították, továbbá jelentős magántőkét is vonzottak a felújítás, korszerűsítés céljára.

Az is nyilvánvaló, hogy a háztartási energiaszámlák mérséklését vagy legalább szintentartását nem az energiaár támogatásával, hanem a fogyasztott mennyiség csökkentésével lehet igazságos és fenntartható módon elérni.

Az energiahatékonyság javítására nyújtott támogatás is befektetéseket ösztönöz, viszont általában a közpénzek sokkal eredményesebb felhasználásával, mint a Beruházás-ösztönzési célú irányszabályzat támogatásai esetén. Az energiahatékonyság javítása egyértelműen javítja az Európai Unió nemzetközi versenyképességét, míg a Beruházás-ösztönzési célú irányszabályzatból nyújtott támogatásokról ez többnyire nem állapítható meg.

Módosító javaslat
a 2005. évi állami költségvetésről szóló törvényjavaslatához
(Budapesti Közlekedési Szövetség)

Javasoljuk a XV. Fejezeten (Gazdasági és Közlekedési Minisztérium) belül 600 millió forint átcsoportosítását a 25.3.1.0.2.3. előirányzathoz (Vállalkozási célú előirányzatok, Beruházás-ösztönzési célú előirányzat, Felhalmozási költségvetés, Egyéb intézményi felhalmozási kiadások) a 25.30.15.0.1.5. (BKSz ütemezett létrehozásának előkészítése) előirányzat részére.

Indokolás:

A Beruházás-ösztönzési célú előirányzat elvben segíthetné a gazdasági versenyképesség növelését, azonban az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy nem feltétlenül ez a leghatékonyabb módszer erre a célra. Az így nyújtott támogatások többnyire a közpénzek pazarlását jelentik, hiszen az esetek nagy részében olyan beruházásokhoz adnak támogatást, amelyek e nélkül is megvalósulnának. (Ezt az Állami Számvevőszék is megállapította.) Az ilyen támogatások sokszor ellentétesek a tisztességes piaci verseny követelményeivel is. Sokszor a várt munkahelyteremtés sem valósul meg, legalábbis nemzetgazdasági szinten, hiszen az így nyújtott támogatások az adott cég versenytársait hátrányosabb helyzetbe hozzák, esetenként munkahelyeket szüntetve meg. Nemegyszer a támogatások e tekintetben irreálisan magasak. Olyan esetről is tudunk, amikor a GKM egy cégnek egy munkahely létrehozására 140 millió forint támogatást adott! (Részletesebben ld. a mellékletben.)

A Budapesti Közlekedési Szövetséggel kapcsolatban idézünk a törvényjavaslat indoklásából:

„BKSz ütemezett létrehozásának előkészítése

Az előirányzatban megnevezett program célja: a Budapesti Közlekedési Szövetség (BKSZ) létrehozásával – az állam és a Fővárosi Önkormányzat szándékai szerint – a közforgalmú menetrend szerinti személyszállítási tevékenység térvesztésének (aránycsökkenésének) megállítása Budapesten és vonzáskörzetében.

A 19/2004. (III. 26.) OGY határozatban jóváhagyott kiemelt fejlesztések között 2006-ig a korszerű és jó minőségű helyi és helyközi közforgalmú személyközlekedés biztosítása keretében - első lépésként - a szolgáltató társaságok közötti átjárhatóságot biztosító új bérletrendszer megvalósításával összefüggő (a fővárosban és vonzáskörzetében) feladatokat kell végrehajtani.

A várható eredmények:

A BKSZ tervezett területén élő 3,3 millió lakos számára a BKV Rt., a MÁV Rt., és a VOLÁNBUSZ Rt. járatain nyújtott közlekedési szolgáltatás attraktívabb, vonzóbb, olcsóbb lesz, melynek következtében a közforgalmú közlekedési szolgáltatás igénybevétele megnő, az egyre növekvő egyéni személygépkocsival közlekedők részarány növekedésének mérséklése mellett. Az egyéni gépkocsi közlekedés okozta káros környezeti hatások csökkennek, a természetes környezetből elvett terület a tömegközlekedés esetében kisebb.”

A módosítási javaslat elfogadása lehetővé tenné a BKSZ első jelentős lépésének, a közös bérlet bevezetésének megvalósítását 2005-ben.

Módosító javaslat
a 2005. évi állami költségvetésről szóló törvényjavaslatához
(Nemzeti Környezetvédelmi Program)

Javasoljuk a XVII. Fejezetből (Területfejlesztés) a *Decentralizált területfejlesztési programok* előirányzatból 1500 millió forint átcsoportosítását a XVI. Fejezet részére (Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium) az *Állami feladatok költséghatékony átvállalása az NKP megvalósításában* előirányzatra.

Indokolás

A környezetvédelmi tárca korábbi forrásainak egy része úgy került a „Területfejlesztés” fejezetbe, hogy ezzel kapcsolatban hatásvizsgálat nem ismert. Arról sem lehet tudni, hogy az átcsoportosított összegek konkrétan milyen feladatokat szolgálnak. Ugyanakkor a források elvonása a környezetvédelmi tárcától megkérdőjelezi a Nemzeti Környezetvédelmi Program sikeres teljesítését. Korábban jól működő programok állhatnak le, az e téren felhalmozott szellemi és anyagi befektetés elvész, a környezeti problémák pedig kezelhetetlenné válhatnak.

A felmerülő gondok részbeni enyhítése érdekében a tárcától átcsoportosított összeg egy kis részének visszaadását javasoljuk. Ennek megfelelően a módosító javaslat 1500 millió forinttal kívánja növelni az „Állami feladatok költséghatékony átvállalása a Nemzeti Környezetvédelmi Program megvalósításában” előirányzatot. Ez az összeg az alábbi célokra kerülhet felhasználásra:

1. Környezetvédelmi célfeladatok. A nem fejlesztési célú környezetvédelmi programok kivitelezésével kapcsolatos szakmai tevékenységek elvégzése (környezet-egészségügyi feladatok, biológiai allergénekkal kapcsolatos feladatok, hulladék megelőzési, kezelési feladatok, városfejlesztésekkel összefüggő feladatok, levegőtisztaság védelemmel összefüggő feladatok stb.)
2. Természetvédelmi célfeladatok. A nem fejlesztési célú természetvédelmi programok kivitelezésével kapcsolatos szakmai tevékenységek elvégzése. (természetvédelmi kezelési feladatokkal összefüggő, hazánk biodiverzitásának megőrzésével kapcsolatos programok lebonyolítása, nem védett területek természetvédelmi oltalommal való ellátása, élőhelyvédelem, fajvédelem stb.)
3. Környezetpolitikai szakmai programok. A fenntarthatósági és környezeti szempontok integrációjával kapcsolatos tevékenységek elvégzése (helyi-, regionális környezetvédelmi programok készítése, szakmai programok a környezeti és fenntarthatósági szempontok különböző ágazati és regionális szakmapolitikákban való megjelenítésére).
4. Környezetvédelmi és természetvédelmi kommunikáció erősítése. Kiemelten fontos, hogy mind az írott mind az elektronikus médiában az eddigieknél sokkal nagyobb súllyal szerepeljenek a környezetvédelmi, természetvédelmi kérdések, a helyes életmód kialakítására ösztönzés, bemutatásra kerüljenek a problémák, a problémákra adható válaszok, a kormányzati intézkedések és a jó helyi gyakorlatok, kezdeményezések. Új feladat az EU tagsággal összefüggő környezet- és természetvédelmi kommunikációs feladatok.
5. Környezeti nevelési szakfeladatok. A környezeti nevelés Magyarországon eddig sikertelennek tekinthető. Az általános iskolai nevelés eredményeinek jelentős része elvész a 15–25 éves korosztályban. Annak érdekében, hogy a Kormányprogramban szereplő fenntartható fejlődés megvalósuljon, áttörő oktatási-nevelési munkát kell végezni a Második Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégiára alapozva. Meghatározó a jövő számára az új nemzedékek szemléletének alakítása. Ennek eszköze, a környezet- és természetvédelmi neveléssel kapcsolatos feladatok, elsősorban a következők: környezet és természetvédelmi

táborok, környezet- és természetvédelmi rendezvények, konferenciák támogatása, óvodai környezeti nevelési feladatok, jeles napok a környezet és természet védelmében, a környezeti nevelést szolgáló pedagógus továbbképzések, iskolai programok az ökológiailag fenntartható iskolafejlesztésért (Ökoiskola program), környezet és természetvédelmi neveléssel foglalkozó szolgáltatók tevékenységének támogatása, környezetvédelmi és természetvédelmi tanulmányi versenyek, kiemelkedő színvonalú szakdolgozatok (diplomamunkák) elismerése, környezettudományi tanulmányi ösztöndíjak elnyerése, nem védett területek természeti értékeinek kutatása.

6. Környezetvédelmi és természetvédelmi kutatási feladatok. Az Európai Unió szándéka, hogy Európa a világ vezető tudásalapú társadalmává váljék. Az EU 6. környezetvédelmi akcióprogramjának megfelelően ennek része a környezet- és természetvédelmi feladatok tudományos megalapozását célzó, és környezet- és természetvédelmi szakmapolitikai kutatásokat végző, természetvédelmi célú állapotfelméréseket végző kutatóműhelyek (felsőoktatási intézmények, kutató intézetek, civil szervezetek) és kutatások támogatása.